

О.С. Михайлова, М.Е. Корсовецька
Житомирський державний університет імені
Івана Франка

ФОРМУВАННЯ ДІАЛОГІЧНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НА ЗАНЯТТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРИЙОМІВ ДРАМАТИЗАЦІЇ

Стрімкі зміни українського суспільства і пов'язана з ними модернізація іншомовної освіти, досягнення в галузі теорії та практики навчання іноземних мов зумовлюють потребу в оновленні змісту, форм і методів навчального процесу на всіх рівнях, серед яких важливе місце займає ланка початкового навчання.

Метою всього процесу навчання іноземній мові є комунікація. Діалогічна мова є однією з головних форм усного мовного спілкування. Навчання діалогічному мовленню допомагає сформувати в учнів уміння слухати співрозмовника, а головне чути його, вміння вчасно вступати в діалог і підтримувати бесіду.

Діалогічне мовлення – це форма мови, при якій відбувається безпосереднє спілкування, обмін інформацією між двома людьми [5]. Вчитель має навчити учнів взаємодіяти між собою задля покращення рівня усного спілкування, щоб вони вільно могли висловлювати свої думки англійською мовою. Для цього важливо враховувати індивідуальні та вікові особливості школярів, ефективність методів, прийомів, засобів навчання та правильний їх підбір до кожного уроку англійської мови.

В останні роки все більше приділяється увага тому, наскільки вільно діти володіють іноземною мовою, як швидко та легко вони можуть висловлювати свої думки на малознайомій їм мові. Тому в школі важливе місце посідає діалогічне мовлення. Проблемам навчання діалогічному мовленню присвячені роботи таких вчених, як: І.Л. Бім, С.Ф. Шатілова, Є.І. Пассова і інші.

Існує безліч прийомів, які можна використовувати для навчання діалогічному мовленню. Я хочу представити один із них, який в останній час привертає увагу багатьох вчених та вчителів. Це прийом драматизації. Під драматизацією у навчанні іноземної мови розуміють креативне використання письмовою та усною мовами на основі художнього літературного доробку. [1] Особливості навчання іноземних мов із застосуванням драматизації розглядали Дж. П. Ладус, М. Л. Шеєв, Е. Целікас, Ш. Уеселз, які вважають драматизацію перспективним прийомом для вдосконалення процесу оволодіння іноземною мовою.

Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей використання прийомів драматизації в процесі навчання говоріння молодших школярів на уроках англійської мови.

Використовуючи прийом драматизації, варто враховувати, що діалогічне мовлення має двосторонній характер. Спілкуючись, співрозмовник виступає і в ролі мовця, і в ролі слухача, який повинен реагувати на репліки партнера. У

зв'язку з цим, ми вважаємо за доцільне на уроках англійської мови в початкових класах з формування основ англomовної діалогічної мовленнєвої компетентності за допомогою прийомів драматизації використовувати такі завдання та вправи, щоб кожна дитина змогла спробувати себе і в ролі мовця, і в ролі слухача.

Вчитель використовуючи прийоми драматизації на уроках англійської мови може їх адаптувати виходячи з вимог програми, а також з рівня володіння учнями іноземною мовою. У цьому випадку він має можливість відібрати матеріал відповідно до потреб та очікувань своїх учнів. Розглянемо приклади вправ, спрямованих на формування діалогічної компетентності використовуючи прийоми драматизації.

На першому етапі навчання діалогічної компетенції – етапі формування навичок і вмінь діалогічного мовлення – діти мають познайомитись з поняттям «репліка» та навчитись їх застосовувати на практиці. На цьому етапі виконуються рецептивно-репродуктивні та репродуктивні умовно-комунікативні вправи на імітацію, підстановку, відповіді на запитання, повідомлення інформації тощо. Наведемо приклад вправи.

Завдання: Imagine that you are characters of a fairy tale. Answer the question: «What do you like?».

Хід виконання: Вчитель ділить дітей на пари. Кожній парі дає зображення з певним продуктом харчування. Вчитель виступає в ролі інтерв'юєра та запитує дітей про продукт харчування, який зображено в них на картинці.

Спосіб контролю: контроль з боку вчителя.

Не слід забувати і про неповні репліки у діалозі, які учні також мають розуміти. Вони сприяють контактності комунікантів, наявності спільної ситуації, зверненості реплік, вживанню позамовних засобів (жестів, міміки) тощо. Крім того, випущені члени речення можна відновити, виходячи зі змісту попередньої репліки. Наприклад:

– Jean! Would you like a meat sandwich or cheese sandwich?

– A cheese sandwich, please.

Для того, щоб учні навчились розуміти зміст неповних речень, вчитель має постійно проводити практичну роботу, застосовувати вправи на тренування.

На другому етапі навчання діалогічній компетенції – етапі оволодіння мікродіалогом – учні об'єднують засвоєні діалогічні єдності, вчаться підтримувати бесіду. На цьому етапі використовуються рецептивно-продуктивні комунікативні вправи нижчого рівня, під час виконання яких допускається застосування спеціально створених вербальних опор для висловлювання. Наведемо приклад вправи:

Завдання: Pair up and create a dialogue, using a picture and questions and answers.

Хід виконання: Виконується вправа в режимі «учень-учень». Учні утворюють пару. Кожній парі видаються малюнки з казки та картки з допоміжними репліками. З їх допомогою необхідно розіграти мікродіалог.

Спосіб контролю: контроль з боку вчителя.

На цьому ж етапі вчитель має показати дітям, що у діалозі широко вживаються «готові» мовленнєві одиниці, які надають діалогу емоційності.

Наприклад:

A. *Excuse me!* Is there a chemist's near here?

B. Yes. It's over there.

A. *Thanks a lot.*

На третьому етапі навчання діалогічній компетенції діти мають навчитися вести діалоги різних функціональних типів, обсяг яких відповідає вимогам чинної програми. Вправи, що виконуються на цьому етапі, відносяться до рецептивно-продуктивних комунікативних вправ вищого рівня. Під час їх виконання діти можуть використовувати лише природні опори: слайди, малюнки, концертні афіші, карти тощо.

Завдання: Pair up and create a dialogue, using a picture.

Хід виконання: Вчитель об'єднує учнів у пари. Кожний учень отримує малюнок, де зображений певний вид дозвілля та герой казки. Учні будують діалог на основі комунікативної ситуації, розпитуючи один одного в якості героїв казки про вільний час.

Спосіб контролю: взаємоконтроль.

Так як у діалогічному мовленні часто зустрічаються слова, які називають «заповнювачами мовчання», на третьому, заключному етапі вчитель може познайомити учнів із ними. Вони служать для підтримання розмови, для заповнення пауз у ній, коли мовець підшукує відповідну репліку. Наприклад: well, well now, you know, Let me see, Look here, I say.

На сьогодні завдання школи полягає в тому, щоб виховувати здатність учнів долати життєві труднощі, самостійно приймати рішення, навчити розвивати себе як особистість. І в свою чергу завдання вчителів – прищепити учням жагу до здобуття знань, створити такі умови, щоб процес здобуття знань був для них цікавим, потрібним, комфортним. Тобто учень має бути підготовленим до дорослого життя. І в цьому не абияке значення відіграють уроки англійської мови.

Отже, у навчанні діалогічного мовлення молодших школярів можна виділити такі рівні формування діалогічних навичок і вмінь: перший – де формуються навички реплікування; другий – на якому учні поєднують репліки у різні види діалогічних єдностей; третій – учні продукують вміння створювати власні діалоги різних функціональних типів. Одночасно з формуванням умінь у діалогічному мовленні за допомогою засобів драматизації учні набувають знань про діалогічне мовлення, які забезпечують подальший розвиток комунікативних здібностей.

При використанні драматизації, процес формування навичок говоріння спрямований на розвиток готовності до спілкування, на використання англійської мови як засобу спілкування. Драматизація сприяє включенню дітей у процес спілкування. На змістовній основі казки, тексту чи іншого матеріалу для інсценування можуть бути побудовані різні ситуації ігрового, рольового спілкування, сюжетно-рольові ігри, діалоги.

Таким чином, драматизація є ефективним засобом для використання в навчальній діяльності, що сприяє формуванню мотивації навчання, підвищує виховні й освітні можливості іноземної мови, є прекрасним засобом навчання іншомовному спілкуванню.

Список використаних джерел та літератури

1. Белянко Е. А. Драматизация в обучении английскому языку / Е.А. Белянко. — Ростов н/Д : Феникс, 2013. — 93с.
2. Елухина Н. В. Устное общение на уроке, средства и приемы его организации / Н. В. Елухина // Иностранные языки в школе. — 1995. — № 4. — С. 3–6.
3. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе / И. А. Зимняя. — М., 1991. — 222 с.
4. Скалкин В. Л. Обучение диалогической речи (на материале английского языка): пособие для учителей / В. Л. Скалкин. — К. : Радянська школа, 1989. — 158 с.
5. Черниш В. В. Засоби формування іншомовної комунікативної компетенції у діалогічному мовленні / Валентина Василівна Черниш // Іноземні мов. — 2011. — № 3. — С. 15 – 22.